

Betreft: Reactie Wetsvoorstel wijziging Awb n.a.v. HvJ EU Varkens in Nood
Contact: Rob van Tilburg

Datum: 15 mei 2022

Geachte heer/mevrouw,

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Ministerie van Justitie en Veiligheid zijn voornemens de Algemene wet bestuursrecht (Awb) aan te passen n.a.v. het Varkens in Nood arrest (C-826/18). Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het wetsvoorstel dat ter consultatie voorligt.

ARTHUR VAN SCHENDELSTRAAT 600
3511 MJ UTRECHT
POSTBUS 1578
3500 BN UTRECHT
NEDERLAND
T ⁺³¹(0)30 2331328
INFO@NATUURENMILIEU.NL
WWW.NATUURENMILIEU.NL

Allereerst stemt het positief dat in het Wetsvoorstel aansluiting is gezocht bij de terminologie van het Verdrag van Aarhus. Artikel 6 lid 1, onder b van het Verdrag vraagt om een publieke inspraakprocedure bij besluiten over activiteiten met een aanzienlijk effect op het milieu. Door deze open (rest)categorie over te nemen in Bijlage 4 bij de Awb wordt de wet toekomstbestendig gemaakt en wordt voorkomen dat de Nederlandse wet onverhoopt toch restrictiever uitpakt dan het Verdrag van Aarhus.

Wij zien met instemming dat het Varkens in Nood-arrest ook op veel andere punten op een gedegen manier is verwerkt in het voorstel. Artikel 3:10 lid 5 en 3:15 lid 5 Awb zorgen dat activiteiten die aanzienlijke milieueffecten hebben, worden voorbereid met de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (uov) en dat een ieder daarin een zienswijze naar voren kan brengen. Dit komt het draagvlak van besluiten ten goede en draagt bij aan een zorgvuldige besluitvorming met voldoende oog voor milieueffecten. Daarnaast achten wij het een juiste, Aarhus-conforme vertaling van het arrest dat het indienen van een zienswijze of een bezwaarschrift voor belanghebbenden niet langer een vereiste is om toegang te krijgen tot de bestuursrechter, zoals wordt vastgelegd in artikel 6:13 lid 2 en 7:1 lid 1 onder h Awb.

Ten slotte, is er een beroepsrecht voor niet-belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend of aan wie niet kan worden verweten dit te hebben nagelaten (artikel 8:1 lid 2 Awb). Hoewel de uitbreiding van dit beroepsrecht positief is en in overeenstemming het Varkens in Nood-arrest, zijn wij kritisch op de suggestie in de MvT (p. 28) dat dit beroep in de meeste gevallen ongegrond verklaard zal worden op grond van het relativiteitsvereiste (artikel 8:69a Awb) omdat een partij zich bij de rechter enkel kan beroepen op normen die zijn belangen beogen te beschermen. Indien het relativiteitsvereiste in feite leidt tot een gebrek aan toetsingsmogelijkheden bij de rechter, dan wordt de strekking van het Varkens in Nood-arrest doorkruist. Het relativiteitsvereiste wordt dan een verkapt belanghebbende-vereiste. Immers, wie geen belanghebbende is, zal zich bij de rechter niet op de milieurechtelijke bepalingen kunnen beroepen die (mogelijk) door het besluit geschonden zijn.

Niet alleen doorkruist een dergelijk strikte toepassing van het relativiteitsvereiste de Varkens in Nood-uitspraak, het staat ook op gespannen voet met de systematiek van het Verdrag van Aarhus. Waar artikel 9 lid 2 een beroepsrecht introduceert voor belanghebbenden ('betrokken publiek'), introduceert lid 3 een beroepsrecht bij schendingen van nationaal milieurecht voor het bredere publiek. Hoewel lid 3 ruimte laat voor nationale criteria voor toegang tot de rechter, ligt het niet in de rede dat die criteria zodanig strikt mogen zijn dat zij tot gevolg hebben dat een inhoudelijk beroepsrecht in feite alsnog enkel openstaat voor belanghebbenden. Artikel 9 lid 3 verwijst immers expliciet naar het bredere publiek en niet enkel naar belanghebbenden. Verder vereist artikel 6 lid 8 van het verdrag dat "elke Partij waarborgt dat in het besluit naar behoren rekening wordt gehouden met het resultaat van de inspraak". Wij menen dan ook dat een niet-belanghebbende in ieder geval bij de rechter moet kunnen laten toetsen of een zienswijze voldoende is meegewogen. Dit vraagt om een inhoudelijke beoordeling.

Samenvattend:

- Wij menen dat het Varkens in nood-arrest op de meeste punten op een goede wijze verwerkt is in het wetsvoorstel.
- We staan volmondig achter de toekomstbestendigheid van de open categorie van Aarhus-besluiten waarop de wijzigingen zien en de ruimere toegang tot de rechter voor belanghebbenden en het bredere publiek.
- Voor wat die laatste groep betreft menen wij echter dat het relativiteitsvereiste de Varkens in Nood-uitspraak op ernstige wijze kan doorkruisen.
- We roepen de regering daarom op om te verduidelijken dat het beroepsrecht voor het bredere publiek in ieder geval inhoudt dat de rechter kan toetsen of er voldoende rekening is gehouden met de zienswijze (zoals vereist op grond van artikel 6 lid 8 Verdrag van Aarhus).

Wij zijn graag bereid om onze inbreng op de consultatie verder toe te lichten of hier nader over in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,

Rob van Tilburg
Directeur Programma's Natuur & Milieu

Mede namens Natuur en Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten, de Vlinderstichting en Vogelbescherming

